

## Kamer der Volksvertegenwoordigers

## Chambre des Représentants

24 JUNI 1952.

### WETSONTWERP

houdende oprichting van gemengde onderwijscommissies en van een gemengde geschillencommissie.

### AANVULLEND VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE VOOR HET  
OPENBAAR ONDERWIJS<sup>(1)</sup>. UITGEBRACHT  
DOOR DE HEER DE CLERCK.

MEVROUWEN, MIJNE HEREN.

Na herhaling van enkele verklaringen, afgelegd in een vroegere Commissievergadering en weergegeven in het eerste verslag, werd overgegaan tot bespreking van de amendementen.

#### Eerste artikel.

Bij het eerste artikel wordt door een commissaris een amendement voorgesteld, waarbij de tekst van het ontwerp vervangen wordt met als gevolg dat niet meer de vertegenwoordigers van het door de openbare machten ingericht onderwijs en die van het door de Staat aangenomen of gesubsidieerd onderwijs in de gemengde commissies zouden zetelen, maar wel het actie-comité voor de verdediging van het nationaal onderwijs en de federaties voor het vrij onderwijs, alsmede vier commissieleden van onderwijs uit de Kamer en vier uit de Senaat, verkozen elke voor de helft uit de C.V.P. enerzijds en de socialistische en liberale partij anderzijds.

Door een lid werd opgemerkt dat het ongrondwettelijk zijn zou, door een wet, vertegenwoordigers van partijen als dusdanig in een commissie te laten benoemen, des te meer, daar de voorkeur voor een of andere vorm van onderwijs, bij de ouders, niet noodzakelijk samenvalt met de keus voor een of andere partij.

De indiener van het amendement is van oordeel, dat het wetgevend lichaam, moet betrokken zijn bij gemengde commissies, daar het uit te brengen advies grote betekenis hebben zal.

<sup>(1)</sup> Samenstelling van de Commissie: de heer Heyman, voorzitter; de heer Berghmans, Mevr. Craeybeckx-Orij, de heren De Clerck, du Bus de Warnaffe, Dujardin (Henri), Eneman, Loos, Peeters (Lode), Mevr. Van Daele-Huys, de heren Vanden Berghe (Albert), Verbist, Verlackt. — Bracops, Collard, Mevr. Copée-Gerbinet, de heren Dejardin (Georges), Eekelers, Mevr. Groesser-Schroyens, de heren Hoyaux, Huysmans, Vercauteren. — Destenay, Mundeeler.

Zie :

409 : Wetsontwerp.

477 : Verslag.

499 en 533 : Amendementen.

24 JUIN 1952.

### PROJET DE LOI

créant des commissions mixtes de l'enseignement  
et une commission mixte des litiges.

### RAPPORT COMPLÉMENTAIRE

FAIT AU NOM DE LA  
COMMISSION DE L'INSTRUCTION PUBLIQUE<sup>(1)</sup>,  
PAR M. DE CLERCK.

MESDAMES, MESSIEURS,

Après avoir passé en revue quelques unes des déclarations faites au cours d'une réunion antérieure de la Commission et reprises dans le premier rapport, il est procédé à l'examen des articles.

#### Article premier.

A l'article premier, un commissaire propose un amendement, disant que ce ne seraient plus les représentants de l'enseignement organisé par les pouvoirs publics et ceux de l'enseignement adopté ou subsidié par l'Etat qui siègeraient au sein des commissions mixtes, mais bien ceux du Comité d'Action pour la Défense de l'Enseignement national et des Fédérations de l'Enseignement libre, ainsi que quatre membres de la Commission de l'Instruction publique de la Chambre et quatre membres de la Commission de l'Instruction publique du Sénat, choisis par moitié parmi les groupes du P.S.C., d'une part, et des partis socialiste et libéral, d'autre part.

Un membre fait remarquer qu'il serait inconstitutionnel de faire désigner, par une loi, des représentants de partis dans une commission, d'autant plus que la préférence des parents pour l'une ou l'autre forme d'enseignement ne coïncide pas nécessairement avec leur adhésion à l'un ou l'autre parti.

L'auteur de l'amendement estime que le corps législatif doit être associé au travail des commissions mixtes parce que les avis qu'elles devront émettre auront une grande importance.

<sup>(1)</sup> Composition de la Commission : M. Heyman, président; M. Berghmans, M<sup>me</sup> Craeybeckx-Orij, MM. De Clerck, du Bus de Warnaffe, Dujardin (Henri), Eneman, Loos, Peeters (Lode), M<sup>me</sup> Van Daele-Huys, MM. Vanden Berghe (Albert), Verbist, Verlackt. — Bracops, Collard, M<sup>me</sup> Copée-Gerbinet, MM. Dejardin (Georges), Eekelers, M<sup>me</sup> Groesser-Schroyens, MM. Hoyaux, Huysmans, Vercauteren. — Destenay, Mundeeler.

Voir :

409 : Projet de loi.

477 : Rapport.

499 et 533 : Amendements.

Daarenboven is hij van oordeel, dat de ambtenaren in dergelijke commissies, al wordt hen de grootste vrijheid toegemeten, zich dikwijls in een onverkwikkelijke positie zullen bevinden.

De Minister hoopt vast, gezien de precedenten, dat deze gemengde commissies, samengesteld zoals voorzien in het ontwerp, een werkelijke verzoenende en adviserende rol zullen kunnen spelen. Verzoening door begrip voor wederkerige moeilijkheden en vraagstukken. Verzoening door het inzicht dat de twee vormen van onderwijs, die toch zullen blijven bestaan, er alle belang bij hebben, objectief te zoeken naar gemeenschappelijke criteria.

Degelijke adviezen gegeven door leraars, inspecteurs, bestuurders, ambtenaren die zonder rekening te moeten houden met nevenbeschouwingen, hun opinie zullen uitdrukken over feiten en toestanden zoals zij die dagelijks ervaren in het onderwijs, bij de leerlingen en de ouders.

De Minister zal, mits deze voorlichting, met grotere overtuiging, zijn volle verantwoordelijkheid kunnen nemen, en veel sterker staan dan in het verleden.

Een lid vraagt bij het eerste artikel waarom de vertegenwoordigers van het vrij onderwijs een voordracht van kandidaten mogen doen, en het officieel onderwijs niet.

De Minister antwoordt dat het centraal gezag, altijd als coördinerend orgaan is opgetreden voor het officieel onderwijs. Het vrij onderwijs heeft eveneens voor elke tak van onderwijs een coördinerend orgaan bestaande uit professoren van het onderwijs.

Het gaat niet op de vrienden van het officieel of vrij onderwijs te laten optreden in deze gemengde commissies. Het zijn de beroepsmensen die aldaar hun kennis moeten bijbrengen en hun verantwoordelijkheid nemen.

Het amendement op het eerste artikel wordt met 11 tegen 8 stemmen verworpen.

#### Art. 2.

Een lid stelt voor het eerste lid weg te laten en verantwoordt zijn amendement als volgt :

« Terwijl de Regering beweert dat haar ontwerp deel uitmaakt van een geheel van wetten, waarvan het doel is beide onderwijsvormen op gelijke voet te behandelen, wordt bij dit lid een toestand van klaarblijkelijke minderwaardigheid voor het openbaar onderwijs tot stand gebracht.

» Bij toepassing van bedoeld lid zouden immers de afgevaardigden van het vrij onderwijs in de gemengde Commissie advies mogen uitbrengen omtrent de wenselijkheid van de oprichting van openbare onderwijsinrichtingen, terwijl de oprichting van vrije onderwijsinrichtingen niet tot de bevoegdheid van de Commissie zou behoren.

» Wij achten het verkieslijker dat de Minister van Openbaar Onderwijs blijft oordelen of het wenselijk is onderwijsinrichtingen van de Staat op te richten. »

Een ander lid legt een soortgelijk amendement neer en geeft volgende verantwoording :

« Het ware onduidelijk dat de Minister van Openbaar Onderwijs de afgevaardigden van het vrij onderwijs, om het even in welke hoedanigheid, zou raadplegen nopens de wenselijkheid tot oprichting van scholen door de Staat. »

Deze amendementen strekken tot het verbod voor de vertegenwoordigers van het vrij onderwijs, advies uit te brengen over de wenselijkheid tot oprichting van nieuwe officiële scholen.

Beide amendementen stellen dan ook de weglating voor van artikel één, lid. 1, waarin juist voorzien is dat de gemengde commissies, advies zouden uitbrengen over de oprichting van Staatsscholen en de aanneming en subsidiëring van vrije scholen.

Il est en outre d'avis que les fonctionnaires siégeant au sein de telles commissions, se trouvent souvent dans une position fort peu confortable, même si la plus grande liberté leur est laissée.

Vu les précédents, M. le Ministre a le ferme espoir que les commissions mixtes, composées comme prévu dans le projet, pourront jouer effectivement un rôle conciliateur et consultatif. De conciliation par la compréhension des difficultés et des problèmes respectifs. De conciliation étant donné que les deux formes d'enseignement étant appelées à subsister, auront tout intérêt à rechercher des critères communs.

Des avis autorisés seraient donnés par des professeurs, inspecteurs, directeurs, fonctionnaires qui, sans tenir compte de considérations d'ordre subsidiaire, exprimeraient leur opinion sur des faits et des situations qu'ils rencontreront quotidiennement dans l'enseignement, auprès des élèves ainsi que des parents.

Ainsi informé, le Ministre pourra se faire une conviction plus profonde et prendre son entière responsabilité; sa position sera ainsi plus forte que par le passé.

A l'article premier, un membre de la Commission demande pourquoi les représentants de l'enseignement libre peuvent présenter des candidats alors que l'enseignement officiel ne le peut pas.

Le Ministre répond que le pouvoir central a toujours été une institution de coordination pour l'enseignement officiel. L'enseignement libre, de son côté, dispose pour chacune des branches d'enseignement d'une institution de coordination composée de professionnels de l'enseignement.

Il ne paraît pas indiqué d'admettre les amis de l'enseignement officiel ou libre au sein de ces commissions mixtes. Ce sont des professionnels qui doivent apporter leurs connaissances et prendre leurs responsabilités.

L'amendement à l'article premier est rejeté par 11 voix contre 8.

#### Art. 2.

Un membre propose de supprimer le premier alinéa et justifie son amendement comme suit :

« Alors que le Gouvernement prétend que son projet fait partie d'un ensemble de lois destinées à mettre sur le même pied les deux enseignements, cet alinéa met l'enseignement officiel dans une infériorité manifeste.

» En application de cet alinéa, les délégués de l'enseignement libre au sein de la Commission mixte seraient en effet appelés à donner leur avis sur l'opportunité de la création d'établissements d'enseignement officiel alors que pour la création d'établissements d'enseignement privé cette Commission ne serait pas compétente.

» Nous estimons préférable que le Ministre de l'Instruction publique reste juge de l'opportunité de la création d'établissements d'enseignement de l'Etat. »

Un autre commissaire dépose un amendement identique et le justifie comme suit :

« Il est inadmissible que le Ministre de l'Instruction Publique consulte, à quelque titre que ce soit, des délégués de l'enseignement libre quant à l'opportunité de la création d'écoles par l'Etat. »

Ces amendements ont pour but d'interdire aux représentants de l'enseignement libre de donner leur avis sur l'opportunité de l'établissement de nouvelles écoles publiques.

Ces deux amendements proposent également la suppression de l'article premier, alinéa 1, prévoyant précisément que les Commissions mixtes donneraient leur avis sur la création d'écoles publiques ainsi que sur l'adoption et l'octroi de subventions à l'enseignement libre.

De Minister laat opmerken dat de adviezen van de tijdelijke gemengde commissies, de noodzakelijkheid bewijzen van een bestendig contact tussen de twee onderwijsvormen. Inderdaad de criteria, voor oprichting, leefbaarheid, aantal leerlingen enz., zijn dikwijls dezelfde. Ten andere, waar beroep gedaan wordt op de financiële tussenkomst van de Staat, moeten er gemeenschappelijke criteria gevonden, waaraan iedereen zich moet onderwerpen, zoniet vervalt men in willekeur en verspilling. In de wet op het technisch onderwijs werd aangenomen, dat om van de preagreatie te genieten, bepaalde voorwaarden door iedereen moeten worden aangenomen. Ook het voorbeeld van Nederland is ter zake overtuigend.

Om redenen van rechtvaardigheid en rationalisatie in het onderwijs, is het noodzakelijk een terrein van overeenkomst te vinden tussen de twee onderwijsnetten. Daarom deze gemengde commissies.

Een lid acht het onlogisch dat de oprichting van vrije scholen niet onderworpen wordt aan een voorafgaandelijk advies van de betrokken gemengde commissies.

De Minister merkt op dat artikel 17 van de Grondwet formeel is, dat een van de gewaarborgde vrijheden, de vrijheid van onderwijs is, dat zolang geen aanneming, of subsidie gevraagd wordt, de Minister geen enkele bevoegdheid heeft; dat de burgers, welke ook hun filosofische opvatting is, het recht hebben vrije scholen op te richten.

Deze amendementen worden verworpen met 11 tegen 8 stemmen.

In hetzelfde artikel 2, eerste lid, stelt een commissaris voor,  
de woorden :

« in verband met de oprichting van scholen door de Staat; of met hun erkenning met het oog op hun aanneming of op het verlenen van toelagen »,

te vervangen door :

« *nopens de oprichting van officiële of private scholen, alsook inzake het toekennen van kredieten voor het onderhoud* ».

De Minister antwoordt dat hij de vrije school niet kent, dan wanneer ze om homologatie van de diploma's, om subsidiëring en om aanneming verzoekt.

Dit amendement wordt verworpen met 11 tegen 8 stemmen.

Tenslotte stelt een commissaris volgend amendement voor :

De tekst van dit artikel 2 vervangen door wat volgt :

« *Deze Commissie heeft tot taak, de stand van de onderwijskwestie in België te bepalen. Zij stelt de principiële standpunten van de Rechterzijde en van de Linkerzijde tegenover elkaar. Voor ieder gewest van het land en voor alle categorieën scholen, bepaalt zij de toestand van beide soorten onderwijs, het openbare en het vrije, en neemt daarbij tot richtsnoer de geografische indeling, de dichtheid van de schoolbevolking, de opvoedkundige waarde van de onderwijsinrichtingen en van hun leerkrachten. De Commissie neemt akte van de eisen, die zo door het openbaar als door het vrij onderwijs worden naar voren gebracht. Zij beschikt, met ingang van de datum van haar aanstelling, over een jaar om dit werk tot een goed einde te brengen.* »

De bespreking van dit amendement en het antwoord hierop werd verwerkt in het verslag over het gehele artikel 2 (zie hoger).

Dit amendement werd verworpen met 11 tegen 8 stemmen.

Le Ministre fait observer que les avis des commissions mixtes temporaires prouvent la nécessité de contacts permanents entre les deux réseaux d'enseignement. En effet, les critères tirés de la création de l'école, de sa viabilité, de son nombre d'élèves, etc., sont souvent identiques. D'autre part, s'il est fait appel à l'intervention financière de l'Etat, il faut trouver des critères communs auxquels chacun devra se soumettre sous peine de tomber dans l'arbitraire et le gaspillage. La loi sur l'enseignement technique admet que pour bénéficier de la pré-agrégation, chacun aura à admettre certaines conditions. L'exemple que donnent les Pays-Bas en ce domaine est convaincant.

Pour des raisons d'équité et de rationalisation dans l'enseignement, il est nécessaire de trouver un terrain d'entente entre les deux réseaux d'enseignement. Telle est la raison d'être de ces commissions mixtes.

Un membre estime illogique que la création d'écoles libres ne soit pas soumise à l'avis préalable des commissions mixtes intéressées.

Le Ministre fait observer que l'article 17 de la Constitution est formel, qu'une des libertés garanties est précisément la liberté d'enseignement; qu'aussi longtemps que l'adoption ou des subsides ne sont pas sollicités, le Ministre n'a pas le moindre pouvoir, que les citoyens, quelles que soient leurs opinions philosophiques, ont le droit de créer des écoles libres.

Ces amendements sont rejetés par 11 voix contre 8.

Au même article 2 un commissaire propose, au premier alinéa,

de remplacer les mots :

« sur la création d'écoles par l'Etat, ou sur leur reconnaissance par lui en vue de leur agrégation ou de l'octroi de subsides »,

par les mots :

« *sur la création d'écoles publiques ou privées, ainsi que sur les crédits afférents à leur entretien* ».

Le Ministre répond qu'il ne connaît l'école libre que dès l'instant où elle sollicite l'homologation de ses diplômes, l'octroi de subsides ou l'adoption.

Cet amendement est rejeté par 11 voix contre 8.

Enfin un commissaire propose ce qui suit :

Supprimer et remplacer le texte de cet article 2 par ce qui suit :

« *Cette commission a pour mission de faire le point de la question scolaire en Belgique. Elle confrontera les points de vue de principe de la Droite et de la Gauche. Pour chacune des régions du pays et pour toutes les catégories d'écoles, elle établira la situation des deux réseaux d'enseignement, public et libre, en s'inspirant des critères de répartition géographique, de densité des populations scolaires, de valeur pédagogique des établissements d'enseignement et de leur personnel. La commission enregistrera, pour les enseignements public et libre, les revendications formulées par ceux-ci. Elle disposera d'un an, à partir de la date de son installation, pour mener à bien ce travail.* »

La discussion de cet amendement ainsi que sa critique furent incorporées au rapport relatif à l'examen d'ensemble de l'article 2 (voir plus haut).

Cet amendement a été rejeté par 11 voix contre 8.

## Art. 3.

De Regering stelt volgend amendement voor :  
Tussen het derde en vierde lid, invoegen wat volgt :

« *de rector van elk der vier universiteiten of zijn afgevaardigde* ».

Dit amendement betreft de Nationale Onderwijscommissie. Het werd aangenomen met 11 stemmen tegen 1 en 7 onthoudingen.

In hetzelfde artikel stelt een commissaris voor, het vierde lid weg te laten, en geeft volgende verantwoording :

De meest representatieve verenigingen der familiale belangen zijn niet noodzakelijk bevoegd om zich, op technisch en politiek plan, met schoolvraagstukken bezig te houden. De onnauwkeurigheid zelf van de tekst van dit lid (welke zijn de meest representatieve verenigingen van de familiale belangen?) zet de deur wijd open voor politieke misverstanden.

Deze commissaris vraagt dus de weglating van lid 4 waarin voorzien is dat de meest representatieve verenigingen der familiale belangen zullen vertegenwoordigd zijn door vier leden in de nationale onderwijscommissie. De gehele Commissie verzoekt de interpretatie van de Minister weer te geven in het verslag, waaruit blijkt dat « familiale belangen » moeten begrepen worden in de zin van « het advies der ouders ». De memorie van toelichting geeft hierover een duidelijke uitleg.

Dit amendement wordt verworpen met 11 stemmen tegen 7 en 1 onthouding.

## Art. 4.

Een lid stelt voor in het tweede lid :  
de woorden :

« aan de hoofden en het personeel »,  
te vervangen door de woorden :

« *aan de hoofden, aan het personeel dezer inrichtingen en aan de onmiddellijke oversten waarvan deze scholen afhangen* ».

Daar de tekst van het ontwerp duidelijk en volledig is, wordt het amendement verworpen met 11 stemmen tegen 8.

## Art. 5.

Een lid stelt voor het 5<sup>e</sup> lid weg te laten, en geeft volgende verantwoording :

« Het is onaanvaardbaar dat een personeelslid van het officieel onderwijs in tuchtopzicht geoordeeld wordt door argevaardigden van het vrij onderwijs. »

De Minister wijst op de wederkerigheid en op de hoofdzakelijkheid een paritaire maatregel te voorzien.

Daarenboven volgens de huidige uitgeving beschikt de Minister slechts over disciplinaire maatregelen voor het lager onderwijs.

Dit amendement wordt verworpen met 11 stemmen tegen 9.

## VRAAG.

Door een lid wordt volgende vraag gesteld :

In de memorie van toelichting op bladzijde 2 van dit wetsontwerp zegt men : « Voor het technisch onderwijs nochtans zal de rol toegewezen aan de gemengde commissies, vervuld worden door het Bestuurscomité van de Hoge Raad voor het Technisch Onderwijs ».

Deze Hoge Raad, opgericht bij wetsontwerp gestemd in de Kamer, werd voorafgegaan door een vroegere Hoge Raad voor het Technisch Onderwijs. De vraag die zich stelt, is : werd deze vroegere raad afgeschaft ? Zo ja, wanneer en door welk besluit ?

De Verslaggever,  
A. DE CLERCK.

De Voorzitter,  
H. HEYMAN.

## Art. 3.

Le Gouvernement propose l'amendement suivant :

Insérer ce qui suit entre les troisième et quatrième alinéas.

« *le recteur de chacune des quatre universités ou son délégué* ».

Cet amendement relatif à la Commission nationale de l'enseignement est adopté par 11 voix contre 1 et 7 abstentions.

Au même article un membre propose de supprimer le quatrième alinéa et donne la justification suivante :

Les associations les plus représentatives des intérêts familiaux ne sont pas nécessairement qualifiées pour s'occuper, sur les plans technique et politique, des problèmes scolaires. L'imprécision même de la rédaction de cet alinéa (quelles sont les associations les plus représentatives des intérêts familiaux ?) laisse la porte ouverte aux malentendus politiques.

Par voie d'amendement, ce membre demande donc la suppression de l'alinéa 4, qui prévoit que les associations les plus représentatives des intérêts familiaux seront représentées par quatre membres au sein de la Commission Nationale de l'Enseignement. La Commission est unanime à demander que soit consignée au rapport l'interprétation du Ministre selon lequel il faut entendre « intérêts familiaux » dans le sens de « l'avis des parents ». L'exposé des motifs fournit une explication claire à cet égard.

Cet amendement est rejeté par 11 voix contre 7 et 1 abstention.

## Art. 4.

A l'alinéa 2, un membre propose :  
de remplacer les mots :

« à la direction et au personnel »,  
par les mots :

« *à la direction, au personnel et aux autorités immédiates dont dépendent ces écoles* ».

Etant donné que le texte du projet est clair et complet, l'amendement est rejeté par 11 voix contre 8.

## Art. 5.

Un membre propose de supprimer le cinquième alinéa et justifie son amendement comme suit :

« Il est inconcevable qu'au point de vue disciplinaire, un membre de l'enseignement public puisse être jugé par des délégués de l'enseignement libre. »

Le Ministre souligne qu'il y a réciprocité et qu'il est nécessaire de prévoir une mesure à caractère paritaire.

De plus, dans la législation actuelle, le Ministre ne dispose que de mesures disciplinaires pour l'enseignement primaire.

Cet amendement est rejeté par 11 voix contre 9.

## QUESTION.

Un membre pose la question suivante :

Il est dit dans l'exposé des motifs, page 2 du présent projet de loi : « En ce qui concerne l'enseignement technique, le rôle de commission mixte sera rempli par le comité directeur du Conseil supérieur de l'Enseignement technique. »

Ce Conseil supérieur, créé par un projet de loi adopté par la Chambre, avait été précédé d'un autre Conseil supérieur de l'Enseignement technique. Ce Conseil a-t-il été supprimé ? Si oui, quand et par quel arrêté ?

Le Rapporteur,  
A. DE CLERCK.

Le Président,  
H. HEYMAN.